

Glasilo „Slovenskega čebelarskega društva“
za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko s sedežem v Ljubljani.

Urejuje **Frančišek Rojina.**

Izhaja po enkrat na mesec in se pošilja udom brezplačno.

Vsebina: T. Kurbus: Oktober-November. — Bohun: Gniloba. (Dalje.) — Ivan Lampé: Čebelarski pratikar. — B.: Našim čebelarjem. — Bohun-Bukovic: »Gniloben« ali »usmrjen« panj, oziroma sat? — Iv. Jurančič: Čebele in naša društva. — Razno-terosti. — Pater: Poziv čebelarjem. — Listnica uredništva. — Vabilo k izrednemu občenemu zboru.

Oktober *).

T. Kurbus.

Če je čebelar vsa septembarska dela pošteno izvršil, potem mi za ta mesec pač ne bo treba dosti navajati.

Čebele so se stisnile v svoj zimski sedež in tukaj naj imajo toploto in mir. To preskrbeti jim bo znal vsak čebelar. V to svrho se morajo zatlačiti vse praznine. Najboljše so blazinice, natlačene s suhim listjem. To je „Čebelar“ uže pred leti priporočal, ter se je pri meni dobro obneslo. Panji naj se stisnejo. Če pa le ostane kakšna praznina med panji, naj se napolni z vato, slamo ali pezdirdjem. V čebelnjaku nastavi tuintam mišjo past. Te živali silijo iz polja k poslopjem ter si rade izbero ulnjak za prezimovanje. Da se ti ne preselje celo v panj k čebelam, moraš žrelo toliko zožiti.

Panjev, oziroma stavbe v tem mesecu ne razdiraj, če se ti ne pripeti kak poseben slučaj.

Ob sveti Uršuli gremo v zimo in takrat zahtevajo naše živalice le svojo toploto in mir. To dvoje jim moramo preskrbeti oziroma ohraniti.

*) Za oktober je rokopis prekasno došel, zato se v ti številki prijavi. — Op. ured.

November.

T. Kurbus.

V zimi smo. Sneg naletava; okoli voglov naše hiše piha ostra, mrzla sapa. Vse se okovari, zarije ter brani tacega vremena. Čebele se stisnejo v grozdčič, rečemo v zimsko gnezdo. Tukaj krožijo. Tiste, ki so v sredini si tam vzamejo hrane ter se premikajo proti zunaj na periferijo in obratno; one, ki so bile zunaj ter so bile mrazu najbolj izpostavljene, se pomikajo proti sredini, kjer se nahranijo in zagrejejo. Čebela, katera se od grozda loči, najde gotovo smrt. Radi tega mora imeti ljudstvo mir. Ob hudi zimi iztrkavajo na bradi panjev čebele razni ptiči, kakor senice, vrabci, žolne in celo šoje. Če se teh škodljivcev z raznimi strašili ne moreš ubraniti, je najbolje, da preneseš panje v suho, mirno klet. Čebelar se tudi ta mesec mora tuintam pobrigati za svoja ljudstva. Da so preskrbljena s hrano, da so zgoraj, zadaj in ob straneh zapažena, še nikakor ne zadostuje. Prisluškuj pri bradi. Močen šum ti je znak, da nekaj čebele vznemirja. Rahlo brnenje ti pove, da so čebele zadovoljne, zdrave. Čebele rabijo ta mesec tedaj zelo malo, namreč mir in za tega moramo skrbeti; pozor moramo obračati posebno na miši in rovke.

Gniloba.

Poslovenil Bohun.

(Dalje.)

Jeseni opazimo večkrat v golem satju posamezne pokrite celice. Če odstranimo tem celicam pokrovce, se nam dozdeva, da so prazne. Če si jih pa natančneje ogledamo, opazimo v njih gnilobne kraste. Iz teh krast lahko sklepamo, da je panj gniloben ali, kakor pravi naš kmet, „usmrajen“.

Poleg odtisnjena podoba nam kaže, kako segnije zalega, ki je zapadla gnilobi. V zgornji celici je zdrava, starejša zalega; v drugi celici je zdrava, popolnoma dorasla ličinka; v tretji celici je zalega mrtva, rumena in sesedla; v naslednji celici je povsem razkrojena ličinka, ki se je sprijela na spodnji strani celice v črnorjavo krasto.

Gniloba smrdi kakor gnijoč lep. Ta smrad je tako poseben, da ga vohamo takoj, čim odpremo kak zelo „usmrajen“ panj. Če smo tega smradu vajeni, ga lahko ločimo od smradu, katerega provzroča zalega, ki je poginila sama od sebe. Tudi ob žrelu ga lahko ovohamo*).

*) To veljaj le za slučaj, če je panj zelo gniloben in to ob poletnem času. Vohali smo ob raznih prilikah in v raznih letnih časih pri žrelih gnilobnih panjev, dognali pa nismo, da smrdi iz njih, ker niso bili dovolj gnilobni. Neki čebelar nam je pravil, da je imel pred leti tako gnilobne panje, da so ljudje na 400 in več metrov ovohali smrad! — Op. prev.

Čudno je, da je vedno le nekaj zalege gnilobne, v začetku le v posameznih celicah, kasneje en odstotek, nato 10, 20, 30 in več odstotkov vse zalege. Tudi ko se je bolezen že zelo razpasla, je vendarle še nekaj zdrave zalege, ki postane popolnoma godna. Te pa je zelo malo. Nerazumljivo je marsikomu, kako to, da životarijo nekateri gnilobni panji več mesecev, večkrat celo eno ali dve leti, predno dojdejo. To pa je mogoče ravno vsled tega, ker je še vedno nekaj zdrave zalege, ki se izgodi.

Pokrovci gnilobne zalege se včasih razločujejo od pokrovcev zdrave zalege po barvi, ne glede na to, da so vzbočeni na noter. Njih barva je namreč temnejša od drugih. Zanašati se nam pa ni na to, ker so večkrat tudi pokrovci zdrave zalege nekoliko zagoreli.

Navadno se okuži starejša zalega. Največ zalege pogine predno se zalepi ali en do dva dneva potem. So pa tudi slučaji, ko se okuži le pokrita zalega, nasprotno pa zopet le nepokrita zalega. Napačna je trditev, da se pojavi gniloba le v pokriti zalegi.

Težko je reči, v kolikem času pogine ličinka vsled gnilobe; poizkusi pastolja Schönfelda so pokazali, da se to zgodi v treh do petih dneh.

Čebelni in z dobro pičo preskrbljeni panji se je branijo z vso silo in po navadi z uspehom. V take panje obesimo lahko v sredino gnezda sat z gnilobnimi krastami in vendar se jih gniloba ne prime. Čebele namreč iztrebijo celice in matica jih zaleže; zalega ostane zdrava. Pitali so za poizkušnjo čebele z medom iz gnilobnih panjev, celó gnilobno snov so pomešali v med, vendar zalega ni obolela. Če pa pomažemo zdravo zalego s svežo gnilobno snovjo, pogine zalega, kajti zastrupijo jo snovi, v katere so razkrojili bacili zalego; zastrupljena zalega pogine, gniloba se pa ne razširi na ostalo zalego, ki je nismo pomazali s svežo gnilobno snovjo.

Če pa poizkušamo to na slabotnih degeneriranih in sestradanih panjih, se jih gotovo prime gniloba.

Gnilobni trosi so spočetka le v gnilobni ličinki. Ko pa se ta posuši in razpade, jih najdemo na vsakem mestu panja, v medu in obnožini, po satju in satnikih, v zadelavini, na dlačicah čebel i. t. d., nahajajo se na rokah čebelarjevih, po njegovi obleki, na čebelarškem orodju, na ulnjakovih stenah, po bradah panjev, skratka povsodi.

Kako spoznamo gnilobo?

Gniloba se spočetka lahko prezre in večinoma jo opazimo le po naključju, celó tedaj, če jo tudi temeljito poznamo. Kdor te bolezni ne pozna, je spočetka sploh ne zasledi. Med 20.000 do 30.000 zaleženimi celicami, katerih je nekaj pokritih, nekaj nepokritih, je morda samo v dveh ali treh zalega gnilobna. In ravno te celice prezre zelo lahko na to bolezen še tako vajeno oko, to pa tem preje, ker postane gnilobna ponajvečkrat pokrita zalega. Tedaj pa je gnilobo težko opaziti, kajti tudi pokrovci zdrave zalege so večkrat nalahko na noter vzbočeni, celo luknjice imajo (osobito, kadar namerava mladica celico zapustiti), ali pa so za spoznanje temnejši. Ko pa je polovica ali še več zalege obolela, to hitro opazimo, tudi če ne stikamo ravno za gnilobo.

Ni pa da bi radi mrtve ličinke, ki smo jo zasledili v kaki celici, četudi v sredini čebelinega gnezda, proglasili panj za gniloben. Ličinka je lahko poginila iz drugih vzrokov.

V dvomljivih slučajih vpoštevajmo sledeče zanesljive znake:

Gniloba je v panju, če dobimo le eno zalego, ki je

1. rumenkasta ali rumenorjava,

2. se razcedi, ko jo skušamo potegniti iz celice, v kašasto snov,

3. ki se vleče kakor ptičji lep

4. in ki smrdi po gnilem lepu.

Mrtva zalega pa, ki

1. ni rumena ali rumenorjava, temveč snežnobela ali sivo-rumena ali črnkasta

2. ter se s klinčkom lahko potegne iz celice in se ne razcedi, dasi je morda že sesedla,

3. se ne vleče in končno

4. ki ne smrdi po gnijočem lepu, —
ni gnilobna in če je tudi precej mrtve.

Bolj ko se bolezen razpase po panju, tem laže jo opazimo. V začetku bolezní trebijo čebele celice samé. Tedaj dobimo na dnu panja in ob žrelu trebež, ki je temnorjave barve in ki smrdi gnusno po gnijočem lepu, če ga med prsti zmečkaš. Kasneje pa čebele nič več ne trebijo celice in matica jih ne zaleže več. Zato je tudi zalega tem bolj raztresena, čim se razširja gniloba. Tukaj so jajčeca, mlada zalega, tamkaj starejša nepokrita zalega, nekaj zalege je že pokrite, nekaj celic pa navidez praznih. Raztresena zalega sicer še ni porok, da je zalega gnilobna. Da je raztresena, temu je lahko tudi vzrok n. pr. stara ali slaba matica. Vendar pa se raztresena zalega vedno pokaže, kadar je panj gniloben, posebno tedaj, ako se je gniloba razširjala počasi. Le kadar se razširja gniloba s silovito hitrostjo, dobimo v močno gnilobnih panjih še strnjeno zalego.

Gnilobni panji izgube polagoma žival, ker se izgodi vedno manj zalege. Čebele obsedajo samo nekaj satja, a v ostalem satju dobimo pokrite celice, večkrat poedine in navidez prazne, toda vsako v pokrovu z luknjico, ki je ravno za to stanje preznačilna. Če odstranimo pokrovce, dobimo v celicah gnilobne kraste. Čebele se vedejo med boleznijo zelo različno. V začetku ne opazimo nič posebnega. Kasneje postanejo živalce čudovito srborite, kakor sploh, če jim ni v panju kaj po volji, izletavajo pa še vedno na pašo, nosijo obnožino in rojijo tudi še. Ko je pa bolezen na višku, začne panj hirati in čebel je vedno manj. Poletavajo nestanovitno, nemirno in boječe, se ne praše. ne krepelijo pred žrelom, prenehajo s poletom na bér, posedajo raztresene po satju in privro na videz srborite iz panja, če ga odpremo, toda ne pičijo.

(Dalje prih.)

Čebelarški pratikar.

Ivan Lampè.

Matevž sem iz Bele,
se pišem Kovač;
rad pasem čebele,
sem godec, krojač.

Tako poje vaški godec v zadnji številki predlanskega letnika. Stihom se vidi, da Matevž svoje učenosti ni zajemal iz učenih knjig, pač pa iz pratike. Upanja torej ni, da bi nam prišle kedaj v roke zbrane pesmi Matevža Belšega, pričakovati pa smemo, da bo imela bodoča čebelarška pratika na prvi strani krojača s harmoniko.

Prvi čebelarški svetnik mu je *Svečnica*. Svečnica vtakne prve iskre v zemljo, pravi kmet; lovcu takrat medved iz brloga pokuka; čebelarju pa se čebela zopet oživi.

Sv. Valentin, sicer velik pomočnik zoper kužne bolezni, še nima rad s čebelami opraviti, dasi so vedli rajni Rôpov oče povedati, da pomnijo tako zgodnjo pomlad, da so čebele ta dan že obnožino nosile. Da bi bili živeli le še eno leto, videli bi bili čebelo z obnožino že na dan *sv. Polone**), ki je navadno le pomočnica proti zobobolu.

Zgodaj je že, ako čebele prvikrat izlete okrog *Stola sv. Petra* ali *sv. Matija*.

Sv. Gregor in *sv. Jožef* pa privabita ne le topli jug z beneškega morja, ampak tudi čebele iz panja, pa z dostavkom, da se bo o *postnem Šmarnu* zima zopet vrnila.

Kakor ima navadna pratika svoje premakljive praznike, tako in še bolj jih potrebuje čebelarška.

O *sv. Jurju* roj je jako redka prikazen, naj si je pomlad še tako zgodnja; zato poje naš Matevž:

Kdor do *sv. Jurja* roj pobriše,
naj v letoletno prat'ko si zapiše.

Matevžu so majnikovi roji zlati, junijevi srebrni, julijevi leseni; rojev v avgustu pa se boji.

Pravi čas rojenja je *sv. Janez Nepomuk*, pa le tedaj, če je bilo na vresju branje.

Do *kresa* vsaja roje posamezno, pozneje pa jih združuje in vrača.

Kakor kmetu, je tudi čebelarju *sv. Medard* pomemben dan; če dežuje ta dan, bo deževalo 40 dni.

Ko je trava pokošena, pojenjuje paša, o *sv. Marjeti* usahne.

Sv. Aleš se že prišteva lačnim čebelarškim svetnikom in *sv. Jakob* mora že segati v škač, da ostanejo čebele pri moči do ajde. Zadnji stradavec je *sv. Lorenc*, ker *sv. Rok* že dobi toliko medu v panju, da svoje rane namaže.

Od *velikega* do *malega Šmarna*, 3 tedne in 3 dni, traja ajdova paša; odločilen pa je srednji, *Jernejev* teden.

*) »V prvič so nosile obnožje tisti dan pred *sv. Antonom* puščavnikom — tako je zabeležil leta 1890. v svoje čebelarške zapiske učitelj v Kolovratu, sedanji Čebelarjev urednik.

Sv. Tilnu ali *Egidiju* skoraj ni več ležeče na rojih; zato pravi naš praktikar, da se ugrebe roj le še dopoldne, popoldne pusti se na veji.

Če ajda lepo cvete, navadno tudi dobro obrodi, zato poje Matevž:

Če boš videl vesele čebelarje gorjance,
vesel' se tud' ti na ajdove žgance!

Po malem *Šmarnu* se čebele takoj prodajajo; izpodrezujejo pa se še le *kvaterni teden*, ki je menda navadno deževen.

In nomine patre, prišle so kvatre,
in nomine filii, medico bomo pili!

Zadnji čebelarski svetnik je *sv. Gal*.

Sveti Gav, čebele sprav'!

Takrat se jih vzinuje.

Pozabiti še ne smemo *sv. Ambrožu*, čebelarskemu zaščitniku prinesiti v dar težko voščeno svečo, ako hočemo imeti srečo pri čebelah.

Zanimivo je, iz česa Matevž sklepa, da bo dobil roj in kako jih lovi:

Zaveso prej napravijo,
za tri dni delo ustavijo,
potem pa, pojd'mo, pravijo.

Včasih pa mu pride roj nepričakovan:

Ena, dve, tri: prvec leti,
štir' pet: vrešo odpret'!
Šest, sedem, osem: komaj jo nosim;
devet, deset: vrešo zapret'!

Izvrstno! Deset naštetih in roj v vreši imeti, to zna le, kdor je urnih krač, kakor naš Matevž Kovač.

Vselej pa mu ne gre tako gladko, postavim, kadar

Štirje troti godejo,
štirje trobentajo;
matico ven peljejo,
od zadej jo becajo.

Zlasti drujci se mu dolgo pripravljajo:

Čebele v roj se zbirajo,
se matice prepirajo;
če ena pravi: ti — greš ti —
nak, nak! se druga oglasi.

Ob vlažnem in toplem vremenu cvetje najbolj medi; ob suhem vetru pa nektar usahne, to vé Matevž, ki poje:

Megla na polju ajdo napaja;
veter podsončnik požge jo do kraja.

Tudi svetlobi pripisuje vpljiv na rodovitnost:

Jernejev teden svelle noči,
bo malo ajde in malo strdi.

Kdo bo končno Matevžu zameril, da gre poslušat:

Če čebela v panju na sv. večer buči,
bo veliko rojev in velik' strdi.

Našim čebelarjem!

Star običaj med kranjskimi čebelarji je, da imajo njihovi panji na sprednjih končnicah „mav“ (slike). Našim dedom so bile zelo v čislih lično poslikane končnice in radi so plačevali precejšne vsotice zanje. S kakim navdušenjem nam pojasnjuje kaka stara čebelarska korenina pomen te ali one slike; naleteli smo že na čebelarja, ki je trdil, da čebele v panjih, ki so „kar tako“, niso dobre. Ponujali smo že večkrat lepe denarce za eno ali drugo končnico, pa je nismo dobili. Čim starejša je, tem več je vredna, in lepih ne pusti naš čebelar iz ulnjaka.

Res spoštovanja vredna je ta starodavna šega in ponosni smo lahko, da čebelarimo edinole Slovenci v panjih s slikami po sprednjih končnicah; pa žalibog je vedno manj takih čebelarjev, ki bi bili pripravljeni v ta namen izdati nekaj krajcarjev. Kako domačega se čutimo pred ulnjakom, v katerem so panji s poslikanimi končnicami. Ali si moremo misliti kranjski ulnjak brez takih okraskov na panjih? Nič zabavnejšega ni kakor pregledovati slike na panjih! Mlajšemu zarodu je to seveda deveta briga. Kake številke se še namažejo na končnico in s tem je opravljeno.

Pokojni čebelar Ambrožič mi je svoj čas omenil, da so mu veliko panjev, ki jih je odposlal med svet, vrnilo kupei samo radi tega, ker končnice niso bile poslikane. Nedavno je priobčil vrli naš gospod Pater v nekem nemškem časopisu zanimiv članek o končnicah kranjskih panjev. V spisu je bilo uvrščenih precejšnje število ilustracij, ki kažejo take končnice, med katerimi je nekaj pravih originalov in dokazov narodnega humorja. Ljudje božji, ta članek so ponatisnili kar trije čebelarški časopisi in Gerstungov časopis je celo pripomnil, da se razstavi na čebelarski rastavi v Meiningu nekaj takih končnic!

Tako ocenjujejo tuji narodi kranjske končnice.

Da ta šega gineva, je krivo več okolnosti. Starejše panje so ali poprodali v tujino ali uničili, novih panjev pa ne slikajo več nekaj zaradi tega, ker je trgovcu s čebelami vseeno, kak je panj na lice, nekaj pa zavljo tega, ker nam primanjkuje ljudi, ki bi končnice poslikovali. Svoj čas je bilo v Selški dolini precej takih mojstrov, ki so se pečali izključno s tem poslom. Pa ta rod je izumrl, naslednikov pa ni, ali se vsaj doslej ni vedelo zanje. Rôpov oča in Gašper Bizjan sta pa tudi že odšla, zapustivši svoje umotvore, izmed katerih naj omenimo le „Hvače“, oziroma „Tico feno“ od prvoimenovanega in „Kamniškega purgarja“ od Bizjana.

Slučajno smo pa pred kratkim zvedeli naslova dveh mož, ki sta pripravljena proti zmerni odškodnini našim članom končnice poslikovati. To sta:

A. Klemenčič, posestnik v Železnikih, ki slika končnico navadnega kranjskega panja za 40 vinarjev, in pa

France Zabavnik, po dom. Klofutarjev iz Šmarce pri Kamniku. Ta poslika veliko končnico za franconske panje ali langstrothovce (pavlinovce) za 60 vin. in više, kajti čim več „figur“ je na sliki, tem dražja je. Klemenčič pa slika najbolj iz „gešiht“ kakor sam pravi, vendar pa tudi kakor si kdo sam želi.

Delo je dobro, cene primerne.

Mislimo, da smo marsikomu ustregli, ko smo objavili ta naslova. Kdor hoče torej imeti lepo po kranjsko „pomalane“ panje, naj se obrne na enega ali drugega teh umetnikov.

Natančneje o slikarjih na končnicah bode razpravljaj v kratkem času gospod Pater.

B.

„Gniloben“ ali „usmrajen“ panj, oziroma sat?

Pri objavljanju našega članka „Gniloba“ smo naleteli radi nekaterih izrazov, osobito zaradi izraza „gniloben“, pri študiranih čebelarjih na hud odpor, češ, da izraza „gniloben“, ne smemo rabiti, ker ga naš kmet-čebelar ne pozna, marveč imenuje panj, ki je okužen po gnilobi, „usmrajen“ panj, in sat, v katerem je gnilobna zalega, „usmrajen“ sat.

Ker gre nekaterim za to, da ustvarijo slovensko čebelarsko terminologijo, bodi nam dovoljeno, na tem mestu izpregovoriti nekaj načelnih besedi.

Ako smo si poleg praktičnih ciljev postavili tudi cilj, izobraziti slovenski čebelarski jezik, tedaj se pač ne smemo držati prekonservativno edinole onih izrazov, ki živijo med slovenskimi čebelarji. Kajti, ako bi hoteli načelno sprejemati edinole izraze, ki jih že pozna naš kmet-čebelar, bi bil vsak napredek že a priori izključen. Če si namreč želimo istinitega napredka, je treba pokazati našim čebelarjem marsikaj novega, treba ločiti stvari, ki jih on še sedaj smatra za identne, treba ustvarjati nove pojme, torej tudi nove izraze. Poglavitna naloga v to poklicanih bo v tem oziru pač stroga diferencijacija. Jasno je, da sodi logiški in strokovnjaški neizurjen človek drugače nego oni, ki je vaje strogo ločiti pojme, in najsi bodo v še tako bližnjem sorodstvu. Kot zelo pripravna primera v dokaz temu, da velja to pravilo tudi pri kmetu-čebelarju, naj služi ravno današnja točka. Kakor znano, smrdi panj, oziroma smrdi iz panja, ako je n. pr. grižav, smrdi, ako pomrje mnogo zalege vsled vremenskih ali drugih vplivov, in smrdi tudi, če napade zalego bacillus alvei. V vseh teh slučajih pravi čebelar le, da „smrdi iz panja“. Ko bi bil naš čebelar strog logik, bi si ustvaril za te razne smrade, za te razne pojme tudi razne izraze. Seveda bi bil pogoj tega, da tudi vé bistveno razliko med posameznimi slučaji. Tega pa pri našem teoretiško še precej neizšolanem kmetu ne najdemo. Zato rabi za vse te v bistvu različne slučaje le en skupen izraz: „smrdi“. In ako reče: „panj je usmrajen“, velja o tem isto: ni se še povzpел do tega, da bi spoznal bistvo, marveč pozna le zunanost, on ne pozna bolezni, ne pozna njenega provzročitelja, on pozna le spremljevalca bolezni, smrad. In ne meneč se za bistvo, ki ga ni mogel zaslediti, označuje bolezen, ki je v bistvu gniloba, s „smradom“ in pravi o panju, ki v njem divja gniloba, da je „usmrajen“. Komur pa je za napredek, ta bo izkušal odpraviti ta teoretični, za prakso ne brezpomembni nedostatek, bo ločil pojme in ustvaril izraze, ki bodo z logično natančnostjo odgovarjali istini. Ako gospodje nezadovoljneži temu našemu izvajanju pri-

trdijo (seveda morajo dotičniki razsojevati nepristransko!), smemo upati, da se poprimejo z vso doslednostjo izraza „gniloben“, kadar bodo hoteli povedati, da je panj obolel za „gnilobo“. Isto velja za sat. To naj se stori tembolj, ker izraz „gniloben“ ni čebelarjem nepoznan, marveč je star slovenski izraz, ki ga je poznal že naš Janša, kakor smemo to posneti iz Goličnikove l. 1792 izišle knjige: „A. Janša-ja podvučenje za vse čebelarje.“ Izraz „gniloben“ = faulicht, Faules enthaltend — nahajamo tudi v znamenitem slovarju Wolf-Pleteršnikovem in baš tam tudi v zvezi „gniloben panj“, torej nemški: „Bienenstock, Faules enthaltend“. Pripomnjeno bodi, da nismo našli tam izraza „usmraten panj“ ali „usmraten sat“. — Ako je torej panj zapadel gnilobi, ga bomo imenovali kakor s stališča teoretičnega in logičnega razlikovanja, tako tudi s stališča narodnega izražanja z vso upravičenostjo „gnilobnega“, ne pa „usmratnega“, ker le prvi izraz označuje bistvenost, ne pa drugi. Govorili bomo tudi vedno le o gnilobnem satu ali o satu z gnilobo.

Da se povrnemo k načelnim besedam o naši terminologiji! Vsakomur bodi načelno stališče, uporabljati v prvi vrsti izraze, ki jih že nahajamo med ljudstvom. Toda rabiti jih ne smemo slepo, ne da bi jih poizkušali priostriti. Ako imamo za isto stvar več izrazov, vzemimo onega, ki ostreje odgovarja istinitim razmeram. Narodni šovinizem tu ni na mestu! Ako pa izraz ne zadostuje, zakaj bi ga eventualno ne nadomestili z zadostujočim novim izrazom? Le ustvarjajmo in dobro mora biti, kar ustvarimo. In najsi je naš list poljuden, ravno zato treba to stališče zavzemati z isto strogostjo. Po njem se bodo razširjali strogo odgovarjajoči izrazi in z njimi strogi pojmi ter obratno; naši napredujoči čebelarji se teh izrazov ne bodo oprijemali nič laže in nič teže, kakor so se oprijeli izrazov, ki so jim sedaj domači. — Kar se pa tiče strogo slovniških prepisov, ki zlasti v zadnjem času tudi pri nas silijo na površje, moramo poudarjati, da Slovenci še dandanes nismo dospeli do strogega pravopisa. Pustimo drug drugemu kolikortoliko preostati, ki pa seveda ne sme narasti v anarhijo, če pa pride do malih konfliktov zaradi jezikoslovnih vprašanj, ne bodimo osebni ter ne odrecimo temu ali onemu vsake kompetence, četudi ni „študiran“. O takih stvareh se prepirati, ne sodi čebelarjem, marveč jezikoslovcem, ki so si že pridobili zaslug v tej stvari in ki jih širša javnost pripoznava!

Vsekakor pa boljši čebelar, ki mu rojijo čebele in četudi po glavi, kot oni, ki mu rojijo po glavi razni termini! Pa brez zamere!

Bohun-Bukovic.

Čebele in naša društva.

Iv. Jurančič.

Viribus unitis!

(Z združenimi močmi!)

Človeška družba je nekako podobna čebelnemu ljudstvu. Čebelica je žival, ki je že ustvarjena za družbo; ona se sicer lahko samovoljno giblje

in kreta, urno leta, se veseli v solnčnih žarkih, posamezno izletava na pašo, posamezno nabira na rožicah med in cvetni prah, tudi sama po lastni volji in potrebi vživa svoj dobrozaslužen vsakdanji kruhek; pa odstraniti se popolnoma od celokupne družbe ne sme in ne more, ako hoče trajno živeti. Človek je sicer najvišje bitje na zemlji, ima um in prosto voljo, se lahko poda po svetu, kamor se mu poljubi, ter lahko živi v družbi, ozir. družini, ali pa samotari, kakor mu ugaja; vendar vsi ljudje ne morejo samotariti in vsak za se popolnoma ločeni živeti. Brez nadaljnega razmotrivanja lahko uvidimo, da bi le posamezniki zamogli osamljeni in ločeni od človeške družbe živeti, celi človeški rod pa ne more v takem stanu trajno obstati.

Čebelni panj, ako je v njem vse redno in pravilno, živi redno naprej, redno dela, se množi v njem prebivalstvo in zaloga živeža, tako da, ko se slednjič čuti vsestransko v blagostanju in izobilju, se tudi družba cepi: se pomnoži, da iz ene družbe postaneta dve ali še več popolnih, samostalnih družin. To je torej napredek. Ako pa trpi čebelni panj na kakem nedostatku, na pr. brezmatičnosti, potem je vse drugače; ni več tiste sloge, ni delavnosti, čebele so nemirne, raztresene, v obupnosti tugujejo, delavcev je vedno manj, nobeno delo ne gre naprej, panj gre poginu nasproti.

Ako primerjamo ta, po naravnih zakonih določeni pojav s človeško družbo, predstavlja nam zdrav, popolen, reden panj organizovano, brezmatičen panj pa neorganizovano človeško družbo. Oglejmo si stvar natančneje:

1. Čebela je žival, katere glavni element je gorkota. V toplini pod $+4^{\circ}\text{R}$ se niti ganiti ne more in pod 0°R že v nekaterih urah umrje. Ako pa preiskujemo notranjščino čebelinega panja, se takoj prepričamo, koliko toplote si zamorejo čebele narejati v družbi. Po hladnih pomladanskih jutrih toplota kar iz žrela puhti. Kaj še le v zimi, ko je na prostem — 15° do — 20°R in še več mraza, v čebelnem gnezdu je pa $+18^{\circ}$ do $+24^{\circ}\text{R}$ toplote; večkrat se je že prigodilo, zlasti v prejšnjih časih, ko so bili slabo zavarovani in slabo narejeni panji bolj pogosti, da je bilo na enem koncu v panju srez in led, dalje v sredini so si pa čebele narejale toliko gorkote, da jih zima ni ugonobila. V takih slučajih torej si morajo čebele z naporom narejati toliko toplote, da temperaturo od zunanje zime do jim potrebne gorkote zvišajo, t. j. okoli 33°R . To je gotovo velik učinek in je uspeh družbe, združenih moči.

Kako pa pri nas ljudeh, oziroma pri čebelarjih? Tudi mi se v družbi bolj ogrejemo za dobro stvar ter se med seboj navdušujemo, da se marsikatera dobra misel porodi, pa tudi izvrši.

2. Pomislimo, kako malo ena čebela enkrat prinese in koliko tisočkrat (okoli 25.000) mora izleteti, predno nabere 1 *kg* medu. Kaj pa čebela v družbi premore, pričajo nam močno živalni panji, zlasti v boljših letinah, ko 30 *kg* in še več nabere en panj. Zopet se nam pokaže uspeh združenih moči.

Enak uspeh se pokaže pri ljudeh, ako se združijo v društva, zadruge itd. Kjer vsi delujejo, vsi prispevajo, pride na posameznika le malo truda,

malo stroškov, in vendar celo društvo — pod pogojem sloge in vstrajnosti — pokaže vsestransko svojo moč, t. j. ugodno gmotno stališče, uspešno delavnost, skratka, društvo doseže svoj namen, kar je: strokovni pouk med društveniki širiti, v materijelnih razmerah posredovati ter v napredku do blagostanja po možnosti pripomagati.

3. Opazujemo čebele spomladi ob prvih izletih, ob lepih, solnčnih dnevih ali sploh ob lepem vremenu in dobri paši, kako se drobne živalice veselijo in vrtijo po zraku; vse hoče iz panja ter se radnje proste narave. Kako živahno letajo, kakor bi med seboj tekmovali. Rekel bi, da pri takih pojavih nedvomno čutijo nekako veselje in radost; in to zpet — v družbi. Čim več jih je, tembolj se veselijo. Kadar pa bolj poredko letajo, je vse otožno okoli čebelnih panjev; posamezni čebeli se ne vidi nikaka radost ali veselje.

Ali ni ravno tako tudi pri nas ljudeh, pri čebelarjih? En sam človek se ne more veseliti; le v družbi je veselje. Torej zopet društva zamorejo poskrbeti ob primernih časih svojim članom tudi za veselje, za zabavo. Kdo še ni videl, kako veselje, živahnost in navdušenje se pojavi ob vsakem čebelarskem shodu v slučaju številne udeležbe? Vsak posameznik je vesel, se vrne zadovoljen domu ter si ta dan ohrani v dobrem spominu. Pa tudi izvršujoči krogi oziroma prireditelji se čutijo zadovoljne; gladko jim izteče namen in obilen uspeh je njih plača. Torej zopet na podlagi družbe, združenih moči.

4. Komu ni znano, kako hrabro branijo čebele svoj dom? Vsak, tudi le navidezen sovražnik, mora odstopiti. In zopet to je mogoče le v družbi! Ena sama čebela se niti ne more zagotoviti, da bi tudi eno samo ropno čebelo zmagala. Ko jih je pa več, je reč celo drugačna. In res, čim številnejša je družba, tem hrabreja je in tem laže se ohrani. Pa ne samo roparice, še več: celo človeka, ki je zapovedovalec in gospod vsem živalim, pripravi številna čebelna družba v sramotni beg. Ne rečem naravnost in splošno „sramotni“, vendar pomislimo, kaj vse naredi človeški um, človeška roka, človeška moč, pred razdraženo čebelno družbo si pa vsakdo rad pomaga — v daljavo! Ena sama čebela, ali ko bi prišle posamezne v presledkih kakih par minut, ne bi zlahka pregnale še vsakega nečebelarja; v velikem številu, v družbi pa zapodijo še najsrčnejšega korenjaka! Zopet jasen dokaz združenih moči!

Čebelarska društva so strokovna društva, ki imajo namen gmotno stanje prebivalstva po svojih močeh izboljševati. Sovražnik, oziroma nasprotnik blagostanja je pa seveda: pomanjkanje, beda, revščina, slabo gospodarsko stanje. Ali so čebelarska društva zmožna tudi tega sovražnika zatirati? — Gotovo, da! Ako vpoštevamo samo neposredno, materijelno korist čebelarstva, moramo priznati, da isto zamore stanje prebivalstva zdatno izboljšati. Že zgoraj smo rekli, da močen panj dá v dobrem letu lep donesek; če še pomislimo, da imamo na Slovenskem že občine, v kojih se čebelarski doneski v boljših letinah zamorejo računati na vsakega prebivalca na 2 K, moramo pritrditi, da je čebelarstvo zmožno prispevati lep delež kmetijskih doneskov. In to so občine, ki se ne morejo ponašati z najboljšimi

ugodnostmi glede čebelne paše, in tudi se ni še bati, da bi bile s čebelami že prenapolnjene. Koliko je pa še krajev, ki so za čebele še mnogo ugodnejši, ki je pa še čebelarstvo v njih slabo razviti.

Ali tedaj iz tega ne moremo sklepati, da, ako bi delali čebelarji, vsak po svojih močeh, z združenimi močmi, s tisto zavestjo, kakor delajo čebele za svojo družbo, vsi za enega, eden za vse — čebela niti ne gleda na lastno življenje, ko hrani svoj dom, ne pa kakor oni sebični „samojedi“, ki skrbijo le za svoj žep, za vse drugo jim pa ni mar — da bi se naša društva dobro vtemeljila in razširila, kajti le ta so zmožna in poklicana čebelarstvo primerno razširiti in poljudno prikrojiti, da bi se dalo na ta način v naši slovenski domovini lepih par milijonov kron na leto — kakor iz ničesa — vzdigniti? Potem pa mislimo, leto za letom par milijonov kron, ali bi se uspeh ne pokazal v 20 letih dovolj jasno? Ali bi tedaj čebelarstvo ne zamoglo v teku let mnogo pripomoči k splošnemu blagostanju?

Vsa ta vprašanja naj nam dajo pogum, — ko se to leto že bolj koncu bliža — da bomo v prihodnjem letu začeli delati z novo „korajžo“, vztrajno in nesebično za razširjanje in za napredek naših čebelarskih društev, kajti s tem bomo ob enem delali tudi za povzdigo slovenskega čebelarstva! Vsi udje ostanite zvesti in še prijatelje privabite k pristopu; voditelji in odborniki pa istotako skrbite za napredek društev oziroma podružnic; navdušujte ude in neude, da nas bode vedno več! Potem nam je uspeh zagotovljen. Česar še letos nismo dosegli, skrbimo, da dosežemo v prihodnjem letu. Verjemite mi, da ni nemogoče, da po občem vstrajnem delu štejejo naša čebelarska društva v kratkem času par tisoč udov. Sladka zavest, da smo delali za občni blagor, bodi naše plačilo!

Raznoterosti.

Nov način žveplati prazno satje. Pred par leti sem že omenil, da varujem satje pred večšami in črvi s tem, da v omare, v katerih je shranjeno prazno satje, vlagam bombone iz kafe (Wachsmottentabletten), ki se dobe po različnih drogerijah. Njihov duh je moljem in črvom tako neprijeten, da mi niso še nikoli v tako zavarovanem satovju napravili škode. Nov način priporoča švicarski čebelarski list, žvepleni ogljik (ki se dobi v vsaki lekarni). V mal kozarček ali črepinico se vlije kakih 10 gramov kisline, postavi v omaro in zažge. Tekočina gori počasi in razvija pri gorenju ogljik in žvepleno kislino. Žvepleni ogljik gori z malim plamenom; ni torej nevarnosti, da bi se satovje, če le ni preblizu, ne stopilo. Vrhutega je kislina zelo cena, in ni torej poskusa treba nikomur biti žal. Naš čarovnik bo to novo čarovnijo gotovo poskušal in razvijal hudičeve pline med svojim satovjem, da ga bomo kar oddaleč morali z žegnano vodo kropiti.

Število čebelnih ljudstev iznaša v Združenih državah severne Amerike 4.500.000, v Nemčiji 2.000.000, v Avstriji 1.800.000, v Španiji 1.700.000, na Francozskem 1.000.000, na Angleškem 500.000, v Holandiji 250.000, v Belgiji 200.000, na Danskem 100.000, na Grškem 50.000 in v Švici 30.000.

Ali žro lastovke čebele ali ne? O tem se je že veliko govorilo in pisalo. In navadno menimo, da lastovka ne mara za čebele, le tuintam kakega trota šavsne. Žal, da temu ni tako. Pred kakimi petimi tedni sem šel iz mesta na prosto, da se nekoliko oddahnem in razvedrim. Pot me je vedla čez hrib in dol in v prijetnih mislih sem korakal ob prijetno žuborečem potočku, kar pridem do cvetočega ajdovega polja. Že od daleč mi je donelo na uho ljubko šumenje čebel, katere so si v trumah nabirale medka. A veselje so mi skvarile lastovke, katerih je več ko deset poletovalo nad njivo. Držale so se prav nizko, ostale so vedno nad ajdo in pridno žrle čebele. Oča Rojinca, kojemn sem to pripovedoval, so bili sicer tega mnenja, da bi znale moje čebele tudi zóli in one svitle muhe biti, ki se tudi sladkajo po dišeči ajdi, jaz pa sem natanko videl, da so lastovke pridno hlastale čebele, katere moram vendar poznati. In zóli tudi ne delajo šuma, kateri je za čebele tako značilen. In tudi res ne vem, zakaj ne bi lastovka žrla čebel; muha je muha, najsi ima želo ali ne*). Toliko obzirne do ljudi pa lastovke tudi niso, da bi samo zato, ker imamo mi lastovke in čebele radi, nam na ljubo ne privoščile si čebel.

P.

V Bolgarski zelo napreduje čebelarstvo. Modernih panjev je bilo leta 1897. v Bolgarski 1762, a tega leta je to število ogromno naraslo in sicer na 21.000.

Zakaj čebele večkrat na tleh obleže in se ne morejo dvigniti? Znano je, da čebele spomladi, (maja meseca) večkrat napade vrtoglavost. Z dvignjenim zadkom tekajo po bradi ali tleh semintja, dokler ne poginejo. Imenovalo se je že več vzrokov te bolezni. Kakor pa štajerski čebelar Feltrini pri Radgoni misli, provzročča bolezen med veterнице ali Marijine srajčke (anemone nemorosa). Bolezen se pojavi v drobu, in ker se je že večkrat trdilo, da je nje vzrok slaba hrana, bi znalo Feltrinijevo domnevanje resnično biti, če tudi je profesor Munter, ki je v drobu obolelih čebel našel glivice mucor mucedo, teh misli, da bi znala bolezen nastati vsled uživanja pokvarjenega obnožja.

Učitelj Kalista pa našteva v „Štaj. Čebelarju“ (Steir. Bienenvater) še več slučajev, v katerih čebele ne morejo vzleteti. Največkrat okré čebele vsled mraza, posebno jeseni, pomladi in ob solčnih zimskih dnevih, kadar jih solčni blesk zapelje k prašitvi. Odrevenela čebela ostane še 24 do 36 ur pri življenju. Če jo ogrejemo med tem časom, zopet oživi. Največkrat pa obleže čebele, če si same naložijo preveč medu. Če čebelam na prostem klademo, se večkrat tako nezmerno napijo, da na zemljo padejo, in lahko opazujemo, kako del posrkanega pitanca izbljujejo ali drugim čebelam oddado. To se tudi rado godi za časa dobre ajdove paše. Nekateri sicer mislijo, da prevzame močni duh ajdovega medu čebele, da obleže, pa Kalista je mnenja, da čebele le preveč medu nalože.

Kalista je nadalje opazoval, da čebele tudi ob drugi dobri paši, posebno popoldne po travi in na tleh posedajo, če tudi je bilo večkrat čez 20° gorkote. Otrple vsled mraza čebele torej niso mogle biti. On je razparal več takih počivajočih čebel in našel je pri vseh mehurček za med skoraj prazen, in

meni, da so se čebelice pri pridnem delu čez dan toliko utrudile, da ne morejo več domu poleteti in morajo pod milim nebom prenočiti. Kdo se ne spominja pri tem Rauschenfelsovega opazovanja, ki sem je tudi nekoč že omenil, da čebele vsled preobilega napora zlezejo v stanice in ondi nekoliko zadremajo?

Cena medu in čebel nekdanj in sedaj. V 15. in 16. stoletju niso bili čebelarji tako „prebrisani“, da bi oddajali svoje čebele jeseni za tako sramotno ceno kakor sedaj. Med in vosek sta bila zelo draga. Iste čase še niso poznali sladkorja, raznih sirupov in drugih zmesi, o katerih pravijo, da so „sladke“. Kameno olje, sveče iz loja in stearina tudi še niso bile poznane. Naravno je, da je bila iz teh vzrokov cena medu in voska zelo visoka. Čebelarstvo je bilo isti čas jako razvito, propadlo je pa polagoma vsled upoštevanja po dolgotrajnih vojskah.

V 15. stoletju je stal 1 funt medu 14 kr. kar tvori današnje vrednosti 1 gld. 60 kr. En panj je stal 3 gld., cena eni kravi je bila v 16. stoletju samo 5 gld. 2 panja sta imela torej za 1 gld. večjo vrednost, kakor ena krava. In ti dragi čebelar, ali veš kakšna je tista „krava“, ki jo dobiš jeseni za 2 panja?

Čudno! Iz nekaterih krajev se pritožujejo čebelarji, da nimajo rojev, iz drugih pa zopet poročajo, da že veliko let niso čebele tako rojile kot letos. Tako n. pr. so rojili po janških hribih zelo obilno plemenjaki, ob pravem kostanju pa ne samo prvci in tudi drujci, temveč celo plemenjaki-izrojenci, kar se zgodi le ob najugodnejši paši.

Poziv čebelarjem!

Zopet se je nabralo nekaj blaga za „Zbirko čebelarskih izrazov“. Pa to je vse še malo. Potreba je, da se nabere še več besedi. Prosim torej vse čebelarske brate, da nabirajo izraze, katere naj blagovolijo poslati uredništvu. Kakor iz lastne skušnje vem, rabijo posebno starejši čebelarji veliko besedi, katerih mi nismo več vajeni. Tu je treba zastaviti, ker ravno domači izrazi so navadno bolj krepki in zaznamenujejo reči vse bolj primerno kakor marsikater novejši izraz. Uredništvo in podpisani imata nabranih že nekaj izrazov in gotovo tudi še kak drug čebelar. Če se nabere dovolj snovi, se izda v decemberski številki Čebelarjevi malo dopolnilo k Zbirki čebelarskih izrazov. Naj se potrudi torej vsak čebelar in naj prispe kako če tudi še tako malo zrno. Nabiranje besed je sicer zelo mučno, uspeh mal, pa z združenimi močmi si znamo ustvariti s časom „Slov. slovar čebelarskega društva“. Pater.

Listnica uredništva.

Gospod J. J. v A.: Ne vzemite za zlo, prosimo, da Vašega »Vposlano« nismo priobčili, ker je preostro. Dotični gospod ni nameraval žaliti ali osebno napadati, tako se je sam izrazil. Naj ostane »Slov. Čebelar« še nadalje torišče, kjer se zbirajo složni sotrudniki za napredek našega čebelarstva.

Vabilo

k

izrednemu občnemu zboru

„Slovenskega čebelarskega društva“,

ki bode

v soboto, dne 19. novembra 1904. l. v mali dvorani „Mestnega doma“ v Ljubljani.

===== Pričetek ob 10. uri dopoldne. =====

S P O R E D :

1. Otvoritev shoda po predsedniku.
2. Prememba društvenih pravil.
3. Posvetovanje o splošnem zavarovanju čebelarij članov „Slovenskega čebelarskega društva“ (*).
4. Eventualni nujni predlogi (**).

Ljubljana-Barje, v novembru 1904. l.

Fran Črnagoj, t. č. predsednik.

*) Želeti je, da izrazijo tudi oni člani, katerim se ni mogoče izrednega občnega zbora udeležiti, svoje mnenje po dopisnici, katero je vposlati predsedniku.

**) Nujne predloge je poslati vsaj tri dni pred občnim zborom predsedniku.

Za čebele

je facelija in esparzeta najboljša paša,

in se dobi pri

Peter Lassniku v Ljubljani,

zaloga velikanske pese, vrtnih in travnih semen.

Čebelnjak

3 1/2 m dolg, 2 m širok in 2 m visok;

12 nemških panjev in 6 košnic

ima naprodaj

FR. UNGER

===== v Spodnji Šiški pri Ljubljani. =====

Čebele kupuje M. Ambrožič v Mojstrani na Gorenjskem. — **Prodaja** pa isti umetno satovje iz pravega čistega voska.

Semena rdeče detelje (inkarnat), esparsete, facelijske,
ranjak ali uročnik (Tannen- oder Wundklee)

zelo medunosne cvetlice prodaja

JOS. KORDIN v Ljubljani.

Umetno satovje, točila in vsa čebelarska orodja
 razpošilja po nizkih cenah, kupuje pa tudi čebele
 na istarejša, leta 1866. ustanovljena čebelarska tvrdka
aron Rothschild v Višnjigori.

Ceniki se pošiljajo na zahtevo brezplačno.

Nemške panje (gerstungovce)

izdeluje po natančni meri, z mediščem po **7 K 50 h**, brez
 medišča po **6 K 60 h** s satniki vred:

Anton Drukar,

mizar v Kranju.

Preosnovljene

amerikanske (Pavlinove) panje

s povprečnimi satniki v svetlobi 25×34 cm izdeluje po primerni ceni

Jakob Virient,

čebelar v Olševku pri Kamniku.

Pravi čebelni vosek

kupuje v vsaki množini po **visoki ceni**

Fr. Schupeutz v Ljubljani.

Udnina (2 K) in reklamacije naj se pošiljajo gospodu I. N. Babnik-u
 v Ljubljani, dopisi in članki za list pa uredniku „Slovenskega Čebelarja“
 Frančišku Rojini, nadučitelju v Šmartnem pri Kranju.

Odgovorni urednik Mihael Rožanec. — Lastnik »Slovensko čebelarsko društvo«.

Tisk J. Blasnika naslednikov v Ljubljani.